യോഗവാസിഷ്ഠഃ/പ്രകരണമ് 6
(നിർവാണപ്രകരണം ഉത്തരാർധം)/സർഗം3

ശ്രീരാമ ഉവാച .
അവേദനം വേദനസ്യ മുനീന്ദ്ര ക്രിയതേ കഥമ് .
നാസതോ വിദ്യതേ ഭാവോ നാഭാവോ വിദ്യതേ സതഃ .. 1
ശ്രീവസിഷ്ഠ ഉവാച .
നാസതോ വിദ്യതേ ഭാവോ നാഭാവോ വിദ്യതേ സതഃ .
യദാ തദൈവ സുകരം വേദനാവേദനം സ്വയമ് .. 2
ഏതൗ വേദനശബ്ദാർഥൗ രജ്ജുസർപഭ്രമോപമൗ .
അസത്യാവുദിതൗ വിദ്ധി മൃഗതൃഷ്ണാമ്ഭസാ സമൗ .. 3
അബോധസ്ത്വനയോഃ ശ്രേയാൻബോധോ ദുഃഖായ ചൈതയോഃ .
തസ്മാത്സദേവ ബുദ്ധ്യസ്വ മാ്സദ്ബുദ്ധ്യസ്വ രാഘവ .. 4
ജന്തോർവേദനശബ്ദാർഥബോധോ ദുഃഖകരഃ പരഃ .
നിഷ്കൃത്യ ജ്ഞപ്തിശബ്ദാർഥബോധം തിഷ്ഠ യഥാസ്ഥിതമ് .. 5
സർവാവബോധാവസരേ ജ്ഞപ്തിശബ്ദാർഥയോരിഹ .
നിർവാണോദയ ഇത്യേവ പരമോമിതി ശാമ്യതാമ് .. 6
ശുഭാശുഭാത്മകർമ സ്വം നാശനീയം വിവേകിനാ .
തന്നാസ്തീത്യവബോധേന തത്ത്വജ്ഞാനേന സിധ്യതി .. 7
കർമമൂലനികാഷേണ സംസാരഃ പരിശാമ്യതി .
സുവിചാരിതമന്വിഷ്ടം യാവത്കർമ ന വിദ്യതേ .. 8
ചിദ്രൂപോ ബില്വമജ്ജാന്തശ്ചിത്തസംജ്ഞാം യദാത്മനി .
കരോതി തദ്യഥാ ബില്വാന്ന സ്വല്പമപി ഭിദ്യതേ .. 9
ന യഥാ സംനിവേശാന്തഃ സംനിവേശസ്തതഃ പൃഥക് .
തഥാ നഭോർഥാദി പൃഥങ് ന പരസ്മാന്മനാഗപി .. 10
യദേവാമ്ഭസ്തദേവാന്തർദ്രവത്വമപൃഥഗ്യഥാ .
ചിത്ത്വമേവ തഥാ ചിത്തം തദ്രൂപത്വാത്തദർഥയോഃ .. 11
യഥാ ദ്രവത്വം പയസി യഥാ്ലോകശ്ച തേജസി .
തഥാ ബ്രഹ്മണ്യതദ്ഭാവം ചിത്ത്വം ചിത്തം ച വിദ്യതേ .. 12
ചേതനം കർമ തത്സ്വാന്തർന്നിർമൂലം ഭ്രമയക്ഷവത് .
ഉദേത്യഹേതുകം തച്ചേന്നോദിതം തന്ന വിദ്യതേ .. 13
ചേതനം കർമ തച്ചേതദ്ഭാതി സ്പന്ദ ഇവാനിലഃ .
അഹേതുകം യദാത്മൈതദ്ബഹിരന്തശ്ച സാർഥധീഃ .. 14
വിസ്താരഃ കർമണാം ദേഹഃ സോ്ഹംതാത്മാ സസംസൃതിഃ .
അചേതനാനഹന്ത്വേന ശാമ്യത്യസ്പന്ദവാതവത് .. 15
അചേതനാദനന്താത്മാ ഭൂത്വാ ജ്ഞോ്പ്യുപലോപമഃ .
സംസാരമൂലകഷണം കുരു ക്രോഡമുഖാഗ്രവത് .. 16
കർമബീജകലാകോശത്യാഗ ഏവം കൃതോ ഭവേത് .
നാന്യഥാ രാഘവാന്തസ്തേ ശാന്തമസ്തു സദാ സ്ഥിതമ് ..17

കർമബീജകലാത്യാഗേ ത്വേതസ്മാദിതരാത്മനി .
അവിദ്യമാനേ ജീവസ്യ തജ്ജ്ഞൈർവിദിതവസ്തുഭിഃ .. 18
ശാന്തൈർന ഗൃഹ്യതേ കിംചിന്ന ച സംത്യജ്യതേ്ഽപി ച .
ത്യാഗാദാനേന ജാനന്തി തതസ്തൈഃ ശാന്തമാനസമ് .. 19
ആകാശശൂന്യഹൃദയൈർജ്ഞൈരയ്ഥാസ്ഥിതമാസ്യതേ .
ക്രിയതേ ച യഥാപ്രാപ്തം നാപ്യേതൈഃ ക്രിയതേപി ച .. 20
പ്രവാഹപതിതം സർവം സ്പന്ദതേ ശാന്തമാനസമ് .
തേഷാം കർമേന്ദ്രിയാണ്യേവമർധസംസുപ്തബാലവത് .. 21
രസേ നിർവാസനേ ലബ്ധേ രസാ അപ്യതിനീരസാഃ .
നാന്തസ്തിഷ്ഠന്തി ന ബഹിരജ്ഞാനനിപുണാ ഇവ .. 22
കർമണോ വേദനം ത്യാഗഃ സ ച സിദ്ധഃ പ്രബോധതഃ .
അവസ്തു നേതരേണാർഥഃ കിം കൃതേനാകൃതേന വാ .. 23
അവേദനമസംവേദ്യം യദവാസനമാസിതമ് .
ശാന്തം സമമനുല്ലേഖം സ കർമത്യാഗ ഉച്യതേ .. 24
അപുനഃസ്മരണം സമ്യക് ചിരവിസ്മൃതകർമ തത് .
സ്ഥിതം സ്തമ്ഭോദരസമം സ കർമത്യാഗ ഉച്യതേ .. 25
അത്യാഗം ത്യാഗമിതി യേ കുർവതേ വ്യർഥബോധിനഃ .
സാ ഭുങ്ക്തേ താൻപശൂനജ്ഞാൻകർമത്യാഗപിശാചികാ .. 26
സമൂലകർമസംത്യാഗേനൈവ യേ ശാന്തിമാസ്ഥിതാഃ .
നൈവ തേഷാം കൃതേനാർഥോ നാകൃതേനേഹ കശ്ചന .. 27
സമൂലമലമുദ്ധൃത്യ കർമബീജകലാമിതി .
നിത്യമേകസമാധാനാസ്തജ്ജ്ഞാസ്തിഷ്ഠന്ത്യതഃ സുഖമ് .. 28
പ്രവാഹപതിതേ കാര്യേ ഈഷത്സ്പന്ദാ അതന്മയാഃ .
ഘൂർണമാനാ ഇവ ക്ഷീബാ യന്ത്രസംചാരിതാ ഇവ .. 29
മോക്ഷലക്ഷ്മ്യാ വിലാസിന്യാ വ്യസനോപഹതാ ഇവ .
അർധസുപ്തപ്രബുദ്ധാഭാഃ കാമപ്യവനിമാഗതാഃ .. 30
യത്സമൂലം പരിത്യക്തം തത്ത്യക്തമിതി കഥ്യതേ .
അമൂലകാഷസ്ത്യാഗോ യഃ സ ശാഖാലവനോപമഃ .. 31
അകൃഷ്ടമൂലശാഖാഗ്രലവനഃ കർമപാദപഃ .
പുനഃ ശാഖാസഹസ്രേണ ദുഃഖായ പരിവർധതേ .. 32
അവേദനാത്മനാ തേന കർമത്യാഗോ്ഽങ്ഗ സിധ്യതി .
ക്രമേണ നേതരേണാത ഏതദേവാഹരൻഭവ .. 33
യേ ത്വേവം കർമസംത്യാഗമകൃത്വാന്യത്പ്രകുർവതേ .
അത്യാഗം ത്യാഗരൂപാത്മ ഗഗനം മാരയന്തി തേ .. 34
ബോധാത്മകതയാ കർമത്യാഗഃ സംപദ്യതേ സ്വയമ് .
ദഗ്ധബീജാ നിരിച്ഛോച്ചൈരക്രിയൈവ ഭവേത്ക്രിയാ .. 35
ബുദ്ധീന്ദ്രിയേഹിതം കർമ സഫലം രസഭാവനാത് .
വേഷ്ടിതവ്യം കുദാമ്നേവ സ്പന്ദോ്ഽന്യോ നിഷ്ഫലോ്ഽങ്ഗജഃ ..36
കർമത്യാഗേ സ്ഥിതേ ബോധാജ്ജീവന്മുക്തോ വിവാസനഃ .
ഗൃഹേ തിഷ്ഠത്വരണ്യേ വാ ശാമ്യത്വഭ്യേതു വോദയമ് .. 37

ഗേഹമേവോപശാന്തസ്യ വിജനം ദൂരകാനനമ് .
അശാന്തസ്യാപ്യരണ്യാനി വിജനാ സജനാ പുരീ .. 38
പരിശാന്തമതേർജ്ഞസ്യ സ്വപ്നേഽപ്യപ്രാപ്തമാനവാ .
നിർമലാ വിതതാ ഹൃദ്യാ ഹൃദ്യേവ വനഭൂമികാ .. 39
ജ്ഞസ്യ നിർവാണദൃശ്യസ്യ നിസ്പന്ദാർഥാ നഭോമയീ .
ശാന്താശേഷവിശേഷാർഥാ ജഗദേവ മഹാടവീ .. 40
അനന്തസംകല്പവതോ ഹൃദയസ്ഥജഗത്സ്ഥിതേഃ .
ഹൃദ്യേവാവർതതേ ഭൂമിരജ്ഞസ്യാഖിലസാഗരാ .. 41
ജനസ്യാജ്ഞസ്യ ദീനസ്യ വിവിധദ്വന്ദ്വസംകടാ .
സാരമ്ഭാ വിവിധാകാരാ ഹൃദ്യേവ ഗ്രാമമണ്ഡലീ .. 42
വിവിധകാര്യവികാരദശാമയീ
സപുരപത്തനമണ്ഡലപർവതാ .
മുകുരകോശ ഇവ പ്രതിബിമ്ബിതാ
ഹൃദി ഭവത്യമലാ മലിനേ മഹീ .. 43

ഇത്യാർഷേ ശ്രീവാസിഷ്ഠമഹാരാമായണേ വാല്മീകീയേ മോക്ഷോപായേഷു നിർവാണപ്രകരണേ ഉത്തരാർധേ ദൃശ്യോപ-ശമ-യോഗോപ-ദേശോ നാമ തൃതീയഃ സർഗഃ .. 3 ..
ഓം
****
CHECKED BY GURU P.R.IYER
12.12.2023